

Flora Farm, explica: «*Cassia obovata* --- cultivado en la costa de la prov. Bna y Gerona --- cast *sen* (de España), *Passerina Thymelea*, cat. *senet bort*, es empleada como purgante en Cat., Val., Aragón y Andalucía» Segons Serradell la *Daphne Laureola L.* es coneix com *senet de pagesos* (*Sota T Cl Munt Tssa*, 127). Ja figura *çane* glossat com *senna* en *Medic Part d'Ibn Wáfid* (S XIV), 33a

El mot àrabic passà internacionalment a les llengües europees, en part a través del baix llatí; potser per altre conducte a l'angl. *senna*, ja usat almenys per Shakespeare, com un purgant maligne contra els enemics de Macbeth: «If thou couldst, doctor, cast / the water of my land, find her disease, / and purge it to a sound and pristine health / --- / What rhubarb, *senna*, or what purgative drug, / would scour these English hence?» (v, iii, v 55, Oxford Shakespeare, p. 1002).

És probable que essent purgant popular, i cultivat, en totes les terres catalanes, i importat directament pels mercaders catalans i britànics, vingui directament de l'àrab en aquestes dues llengües, i que pronunciat antigament *senè* (o *sené*) se'n vagi fer *senet* amb lleu modificació, mentre que el cast. *SEN* etc. són cultismes (*DCEC/DECH*) En àrab és mot antic i es considera derivat de l'arrel *sana(y)* 'regar' (Dozy, *Suppl* 1, 695a).

En una variant de text citada per Pere Vidal en nota hi ha «*sene* e blanch *tibi sancí*» en lloc de «blat *tibi sancí*», que en el text bàsic ve a continuació (separat només per *asser*, 2 dr.). Crec que això altre es deu haver de llegir «blanc *Tibisancí*» i que es tracta d'un producte (potser el *blanquet* o *gaieta*) importat de Barbaria, amb gentilici àrab en -í: versemblant, que sigui de *Tebessa*, petita ciutat de la prov. de Constantina

Sènet, V. *sinode* *Sengartana*, *sengatalla*, V. *sargantana* *Senglanot*, *senglar*, V. *sengles*

SENGLÉS, del ll. *sĭngŭlos* 'un cada vegada', *sĭn gŭlus* 'un sol'. □ 1ª doc: S. XI

«Quarteres *sengles* --- [dels] exaders», doc del segle XI (MiretS, *BABL* VI, 383) «30 eymines *sengles* anys reebedores» a 1249, *InvLC*, que n'aporta unes 25 cites més des de llavors fins a 1481. Apareix en les tres Grans Cròniques: «Los ribauts no aportaven negunes armes, sinó *sengles* bastons en les mans», Desclot (§ 137) «Ben sabets --- que nosaltres reys no levam més d'aquest món, quan ve a la hora de la mort, sinó *sengles* lançols, que són de maylor tela que los de l'altra gent», Jaume I (Ag, 195) «Los moros --- el Sr Rei --- donà ls joies en les galees on los mès; e --- trameteren-li, ab barques, deu bous e --- molt peix, de vi no n'havien gens, ans lo Sr. Rei ne donà a ells dues botes: de mena, una, de blanc, e altra de vermell; que amaren més que si ls hagués donat *sengles* cavalls», Muntaner (Casac II, 57,5, § 85)

En la traducció dels Usatges del ms. vigatà de la 2ª meitat del S XIII, *Usatge* 131: «Establiren que ---

si no juren los menors als mayors, donen a éls lurs contrasembles, qui assò juren a éls qui els deuren jurar; si assò fal, de cada part sien fets los sacramens per *sengles* hòmens qui sien crestians, e lurs hòmens comanats d'éls, ab lurs mans pròpies comanats» (*AIEC* I, 304, f° 13v). Molt usat en llenguatge judicial i també en el cavalleresc: «Yo devise que la batalla se faça a peu, ab camiset de tela de França, ab *sengles* targes de paper», JoMartorell (*Ag* I, 167).

Després del S. xv quedà força antiquat; si bé encara se'n veu algun ús en textos legals i cronístics: «perquè lo dit dia feya grans plujes y fanchs, convencan en Bernat Cadireta, crida de la ciutat, e al trompeta, En Gras, llogar *sengles* bèstias, per anar a fer les crides a cavall», S. xvi, en el *Llibre de coses assenyalades* de Pere J. Comas. Sobretot en la locució emfàtica *tots y sengles*. Més útil, però, quan manté el valor distributiu, 'un per a cada un dels dos o més': «it per una sella nova, e *sengles* estreps, pitral e gropera» en el *Llibre de Comptes de Montalegre*, a. 1503-31; «los Concellers - arribats que foren en casa del --- Sr. Lochtinent, trobaren que aquell estave malalt en lo llit; y en ésser arribats allí, manà que dits Srs Concellers se assentassen ab *sengles* cadires, que estaven allí aparellades» en el *Dietari del Consell Barceloní*, 28-1-1614.

Des de la fi del S. XIX, i entorn de 1900, se n'ha fet alguna moderada restauració, en estil molt doctrinal o filològic, poc en poesia ni en prosa narrativa: jo mateix l'he usat algunes vegades i en trobaríem casos en obres d'escriptors com Fabra, Carner, Ribà. Està bé, a condició que es tingui coneixement ben efectiu del seu peculiar valor gramatical i no se n'abusi. En català no s'ha caigut quasi mai en l'atroç barbarisme d'usarlo en el sentit de 'fort, robust, gran', que ha fet estralls en el cast. *sendos* — potser a causa del basc (V. a *SENAR*) — (si no és en algun vers de l'amadrinyat VBalaguer, avui tan oblidat).

Entre les llengües romàniques només l'han conservat l'it. *singoli*, almenys semiculte, i amb poc matís distributiu, el cast. *sendos* (*DECH*, s. v. sencillo, v, 203), el gall. ant. *senllos*, i sobretot l'oc. ant. *sengles* [S. XI], poc frequent, coincidint amb l'ús català, representat sobretot en antics textos gascons (*PSW* VII, 567), i avui encara usual sobretot a Bigorra: Arrens, Lavedà, Banheres *sénclcs* «chaçun en particulier, chacun séparément» (també var. *singles*, *sengles*), Rohlf, *Le Gc*, § 219, pp. 52, 131. Segons l'*ALGc.*, conservat a la major part dels depts. HPyr., BPyr. i Landes, en frases com «són benguts dap *sengles* tistalhs» trauint «ils son venus, chacun avec son panier» (IV, 1558); mort, però, a l'E. de HPyr., a l'Arieja i a HGar., salvant *sēlīs* a 2 punts al SO. de St Gaudens.

Amb sentit més diferent francès antic *sengle* 'simple, no doble' [segles XII, XIII i XIV] > anglès *single* (ja angl. mj., cap a l'any 1300). Aquest s'ha mantingut viu i desplegat semànticament en tots sentits, entre ells el nàutic, on designa no sols certs cordons trenats (cf. B. Sandahl, *Middle English Sea Terms*, 1958); d'aquí o més aviat ja del fr. ant. és segurament manlle-